
KRÓNIKA

VAJDASÁGI MŰVELŐDÉSI NAPOK BÉCSBEN. Az Osztrák Képzőművész Egyesület pavilonjában március 19-én megnyílt a Vajdasági Művelődési Napok rendezvénye. Megnyitóbeszédet Mgr. Móra András, a Tartományi Végrehajtó Tanács alelnöke, valamint dr. D. Hedwig Wolfram meghatalmazott miniszter, a külföldi kulturális kapcsolatokat ápoló főosztály vezetője mondott. Ugyanez alkalommal, a tekintélyes 1200 négyzetméter területen megnyílt a tartományunk múltját és jelenét bemutató kiállítás. A látogatók érdeklődését különösen a vajdasági ötnyelvű könyvkiadás keltette fel.

A Vajdasági Művelődési Napok másora egyébként egész sereg más rendezvényt is felölelt, amelyeknek célja, hogy e baráti ország közvéleményének bemutassák Vajdaság film- és színművészetét, zenei életét, iskolarendszerét és az itteni ötnyelvű műkedvelő tevékenységet. A bécsi mozikban bemutatták az újvidéki Neoplanta filmvállalat alkotásait, tartományunk színjátszását pedig a magyar nyelven játszó Újvidéki Színház társulata képviselte Molnár Ferencnek a bécsiek előtt jól ismert *Játék a kastélyban* című darabjával, Ljubomir Draškic rendező sok tekintetben eredeti és hatásos színre vitelésében.

A Vajdasági Művelődési Napok 40 napos másora Bécsen kívül Klagenfurtban, Villachban és más városokban is vendégszerepel.

SZÍNHÁZAVATÓ ÚJVIDÉKEN. Március 28-án, a színházi világnapon színházavató volt Újvidéken. Többéves építkezés eredményeképp született meg az újvidéki Szerb Nemzeti Színház új épülete. Pontosabban csak most kapott először saját orthon ez a régi, 120 évvel ezelőtt, 1861-ben alapított nagymúltú együttes. Eddig ugyanis mindig erre a célra adaptált épületben tevékenykedtek. Az új épület a város központjában Victor Jackijevich lengyel tervező elképzelései alapján készült. Alapterülete mintegy 8000 négyzetméter. Két terme közül az egyik 940 férőhelyes, de szükség esetén átalakítható 1500 személyt befogadó kongresszusi teremmé is. A kisebb színházteremben 373 ülőhely van, de ez a terem is átalakítható, meghozza körszínházzá s ebben az esetben 1000 néző befogadására alkalmas. Hatalmas előcsarnokai és próbatermei kísérleti jellegű és kamaraelőadásokra is alkalmasak valamint kiállítások és egyéb rendezvények megtartására. A teremben egyszerre nyolc nyelvre lehet majd fordítani az előadásokat. Mindkét színházteremnek önműködő fény- és légkondicionáló berendezése van. A színházi műhelyeken kívül itt kapott helyet a színház nyomdája is. A színházavató alkalmából nyilatkozó Zoran Jovanovic igazgató szerint az épület két terme, korszerű berendezése, technikai adottságai és felszerelése a legbonyolultabb színelőadások megtartására, operák rendezése, hangversenyek és balettelőadások megszervezése mellett különbö-

zö nagyszabású összejövetelekre is alkalmas. Az országos színházi fesztiválra a Sterija Játékokra érkező együttesek minden kívánságának is eleget tesz majd. A kitűnő színpadi lehetőségek remélhetőleg megihletik az újjvidéki színi- és zeneművészeket és értékes előadásokkal ajándékozzák meg a közönséget. Befejeződött az eddigi színház szervezeti felépítésének átszervezése is. A drámai társulat mellett egy drámai központ is alakult, amelynek működése is újszerű lesz. Állandó tagok nélkül csak egy-egy projektumhoz szerződött művészeket. Ez a központ évente egy bemutatót tartana az új színházban és még hármat a Ben Akiba Vígszínházban, azaz idényenként mintegy 120 előadást. Az állandó társulat ezzel szemben évi hat bemutatót tervez, hármat-hármat a kis- és a nagyszínpadon illetve évente mintegy 180 előadást. A Szerb Nemzeti Színház keretében jött létre a zenei központ is, amely magába foglalja a színház eddigi opera- és balettegyüttesét továbbá a Vajdasági Filmharmóniát, a kamarazenekart és kamarakórust és a tánokart is. Ezentúl évi hat opera és balett bemutató és tíz ugyancsak bemutató jellegű koncertelőadás lesz a tartományi székvárosban. A tervek szerint egy-egy idényben 90 előadása lesz ennek a központnak. Az új színház egész Vajdaság művelődési életének fellendítéséhez járul majd hozzá. Vendégszereplés cseréket is terveznek, s megállapodtak a tartomány többi színházával, hogy itt minden évben bemutatják két legjobb előadásukat. Az országos színházi fesztiválon kívül ezentúl ötévenként itt tartják meg a tartományi színházak versenyét is.

A március 28-i megnyitón Rudolf Bručinak Miroslav Antić Vajdaság című poemájára írt kantátája hangzott el, miután Radovan Vlajković Vajdaság SZAT Elnökségének elnöke

felavatta az épületet, s ugyanezen a napon ősbemutató is volt: Đorđe Lebović Dolnja zemlja című drámája nyitotta meg a közönség előtt is az új színház kapuit.

A színházavatót követő napokban ülésezett a Sterija Játékok főbizottsága is és jelentette be, melyek azok az előadások, amelyek az idén — immár az új színházteremben — versenyezhetnek majd a legmagasabb rangú színházi díjakért. Az idei Játékokra a következő színházak jutottak el:

A belgrádi Jugoszláv Drámai Színház Jovan Sterija Popović Nahod Simeon (rendező Dejan Mijač), a ljubljanei Mesno Gledališče Ivan Cankar Szolgák (rendező Dušan Jovanović), a spliti Horvát Népszínház Tonči P. Marović Antigone, Théba királynője (rendező dr. Vlatko Perko- vić), a szarajevói Kamerni Teatar '55 Dušan Jovanović Karamazovok (rendező Zovone Sedlbauer), a Zenicai Népszínház Danilo Kiš Borisz Davidovics síremléke (rendező Ljubika Georgievszki), a ljubljanei Slovensko Mladinsko Gledališče Ljubika Ristić A-moll mise (rendező Ljubika Ristić), a belgrádi Atelje 212 pedig Deana Leskovar Képek szomorú történetekről (rendező Zoran Ratković) című művével fog versenyezni az elismerésért.

Versenyen kívül a szófiai Fialatok színháza bemutatja Marin Držić Dundo Maroje (rendező Miroslav Belović), és az újjvidéki Szerb Nemzeti Színház pedig Đorđe Lebović Donja zemlja (rendező Dejan Mijač) című művét.

Az idei válogatás az időszervi törekvéseket karolta fel, s a műveket a politikával, a történelemmel, az egyéni sorsokkal szembeni nyíltsággal jellemzi. A XXVI. Sterija Játékok a középnemzedék tagjai közé tartozó

erős rendezői egyéniségek és a nagy számú kiváló színészi alakítások jegyében zajlik majd.

KÜLFOLDI MŰVELŐDÉSI MÉRLEGÜNK. Jugoszlávia 81 egyezmény és 52 együttműködési program alapján tart fenn kulturális kapcsolatokat a külfölddel. Hazánk tavaly összesen 72 nemzetközi rendezvényen képviseltette magát, közöttük 48 filmfesztiválon, hat képzőművészeti, tíz zenei szemlén és nyolc könyvvásáron. Az idén, bár a takarékoságra való tekintettel némileg szerényebben, folytatódik ez a gazdag program. Tizenhat országban lesznek jugoszláv filmnapok, s ugyanakkor hat külföldi filmgyártás mutatkozik be nálunk. Filmjeinkkel 19 fesztiválon veszünk részt, s művészeink ott lesznek 21 képzőművészeti szemlén is. Az együttműködési program előírnyozza, hogy zeneművészeink mintegy 10 nemzetközi zenei rendezvényen lépjenek fel, s körülbelül ugyanennyi rendezvényen látunk vendégül külföldi művészeket. Részt veszünk kilenc nemzetközi könyvvásáron, és hat nemzetközi írótalálkozót rendezünk nálunk. Ehhez hozzá kell venni, hogy művelődési dolgozóink húsz országgal folytatnak cserélátogatást, hogy az idén öt szlavista szeminárium lesz, hogy októberben itthon NSZK művelődési napokat, Rómában pedig jugoszláv kulturális napokat tartunk. De Jugoszlávia nemzetközi kulturális cseréjének még sokféle megnyilvánulási formája van. Ljubljában, ahol ezeket az adatokat bejelentették, befejeződött a külfölddel való művelődési kapcsolatok fenntartó köztársaságközi koordinációs bizottság kétnapos ülészése. A köztársaságok és a tartományok küldöttei egész sor együttműködési tervet, programot és javaslatot vizsgáltak meg hazánk, valamint Dá-

nia, a Német Szövetségi Köztársaság, Albánia, Szudán, Banglades, Kanada, Japán, a Szovjetunió, Hollandia, Spanyolország és Marokkó kulturális együttműködésével kapcsolatban.

Ezenkívül szó volt még jugoszláv szerzők műveinek más nyelvekre való fordításáról és külföldi megjelenítéséről. Ezen a téren jelentős eredmények születtek ugyan, de korántsem lehetünk velük megelégedve. 1945 és 1975 között 250 jugoszláv szerző 1712 műve jelent meg külföldön összesen harminc nyelven, vagyis évente átlag 57 mű. 1975-től 1980-ig 25 országban íróink 446 alkotása látott napvilágot. Ugyanakkor Jugoszláviában a külföldi írók évente mintegy 1000 címszóval szerepelnek. Olyan arány ez, amelyen mindenképpen javítani kell, állapították meg az ülésen. Hogy ez így legyen, több intézkedésre van szükség. Mindenekelőtt megoldandó a jugoszláv szerzők egyenletesebb képviseltetése a külföldi fordítóirodalomban; továbbá odahatni, hogy több szerzőnk könyve jelenjen meg a fejlődő országokban, serkenteni a jugoszláv irodalommal foglalkozó fordítóirodalmat és módosítani a külföldre kerülő hazai könyv anyagi vonatkozásait. Ivo Andrić Nobel-díjas jugoszláv író *Híd a Drinán* című regényét eddig 36 nyelvre fordították le, és összesen 100 millió példányban jelent meg a világnak úgyszólván minden táján. Az érdeklődés Ivo Andrić műve és külön e regénye iránt azonban nem szűnik.

Hazánk tavaly több mint kétmillió könyvet szállított külföldre. Ez 47 százalékkal több az 1979. évi kivitelnél. Jelentősen növekedett a nálunk nyomtatott idegen nyelvű folyóiratok kivitele is, bár ugyanakkor a hazai nyelveken megjelenő időszaki kiadványok kivitele csökken. Nem érdek-

telen a Nyomdaipari Szövetség jelentésének az az adata sem, hogy a hazai nyelveken megjelenő folyóiratok behozatala teljes 54 százalékkal emelkedett. Krónikus hiány tapasztalható viszont zeneműirodalomból. Ennek oka, hogy a kottabehozatal több mint a felére csökkent a korábbi évekhez viszonyítva. 164 százalékkal több idegen nyelvű és 6 százalékkal több hazai nyelveken nyomtatott külföldi könyvet hoztunk be, mint korábban. A nyomdaipari termékek egészét tekintve 1979-hez viszonyítva a behozatal tavaly 26 százalékkal csökkent, a kivitel pedig 30 százalékkal emelkedett.

KÖNYV A ZAGRÁBI VÁSÁRON. A Tavaszi Árumintavásár keretében, az idén először, könyveket és könyvesbolti megkönyvtári berendezést is kiállítanak. Úgy tervezik, hogy a könyvkiállítás jó áttekintést adjon a hazai könyvkiadás legújabb terméséről a tudományos és szakirodalomtól kezdve, a népszerű szépirodalomtól át, a gyermekirodalomig, tan- és műkönyvekig és turisztikai kiadványokig. A vásár — a könyveket meg is lehet majd venni — jó alkalom lesz arra, hogy a vásárlóközönség megismerkedjék a legújabb kiadványokkal, vagy pedig hogy — kedvezményes áron — beszerezze a régebbi kiadványokat. A vásár idején a könyvkereskedők kétnapos szemináriumon vesznek részt, amelyen a könyvvásárlás jobb megszervezéséről lesz szó.

ANTIK SZÍNHÁZ OHRIDBAN. A legújabb ásatások bizonyossága szerint a nemrégiben napvilágra került ohridi antik színház a Balkán-félsziget legrégebbi ilyenemű építményei közé tartozik, azaz egykorú az ókori Görögország területén ismert hajdani színházakkal. Ezenkívül igen jó álla-

potban van, és könnyen konzerválható. Az ohridi antik színház újjáélesztésének fő akadályja, hogy a múlt században és századunkban is lakóházak épültek fölötte, amelyekben ma is laknak. Kilenc épületről van szó, amelyeknek lakói azonban nehezen tudnak megegyezésre jutni a községi hatósággal. Emiatt nem valószínű, hogy az ohridi antik színházat még az idén feltárják.

MEGHIÚSULT ÁRVERÉS PÁRIZSBAN. Márciusban a francia fővárosban árverést jelentettek be a jugoszláv származású Erich Schlomowitz festményekből, könyvgyűjteményekből, kéziratokból és más műkincsekből álló gyűjteményére. A luxuskivitelű katalógus 190 műtárgyat sorol fel, amelyek mind ez ideig a párizsi Société Générale bank széfjében voltak letétbe helyezve. Erich Schlomowitz helyezte el ott, négy évtizeddel ezelőtt, mielőtt Párizsból visszatért Jugoszláviába. A párizsi sajtó jelentős eseményként harangozta be az árverést, Schlomowitzot pedig meglehetősen rejtélyes személynek mutatja be. Feltételezik, hogy Belgrádból 1935-ben jött Párizsba, és ott a kor legismertebb művészeivel került közeli kapcsolatba. A német megszállók ülték meg Jugoszláviában, 1943-ban.

A hagyatékban, többek között, Bonnard, Cézanne, Matisse, Chagall, Degas, Pissarro, Renoir, Picasso, Gauguin, Éluard és Valéry művei vannak, és értékét két milliárd francia frankra becsülik. Hazánk párizsi nagykövetsége tiltakozást jelentett be a meghirdetett árverés ellen. Schlomowitz ugyanis jugoszláv állampolgár, itt halt meg, tehát mind a francia, mind pedig a jugoszláv törvények szerint a hagyatéki eljárás lebonyolítására egyedül Jugoszlávia illetékes.

EGY JELENTŐS VÁLLALKOZÁS BEFEJEZÉSE. A Jelenkori jugoszláv írók című sorozat utolsó nyolc kötetének kiadásával befejeződött a Mladinska knjiga hazánkban egyedülálló vállalkozása, hogy egy jól szerkesztett könyvsorozatban átfogó képet adjon a jelenkori jugoszláv irodalomról. Ebben a jelentős kiadói vállalkozásban, amely a tavalyi belgrádi könyvvásáron megkapta Belgrád Város Díját, 1975 óta, amikor a sorozat megindult, eddig 56 kötet jelent meg összesen 343 187 példányban.

A Josip Vidmar, Franček Bohanec, dr. Janko Kos, dr. Boris Paternu, dr. Emil Štampar, dr. Franc Zadavec és Janez Mušič összetételű szerkesztőbizottság arra törekedett, hogy a szlovén olvasó számára átfogó képet adjon a jelenkori jugoszláv irodalomról, beleértve annak teljes műfaji változatosságát is, tehát prózát, verset, drámát, és esszét egyaránt. Az eltelt öt évben a sorozat 154 kiemelkedő jugoszláv szerzőtől közzét, közzétűk olyan műveket is, amelyeket ezúttal először fordítottak le szlovákra. Így kapott helyet — a többi között — Krleža *A józan ész peremén*, Davičo *Költemény*, Petar Šegedin *Deca Božja* és Crnjanski *London regénye*.

Orvenhat szerzőt felölelő három terjedelmes kötet foglalja össze a jelenkori jugoszláv esszéirodalmat. A modern horvát, szerb, macedón és bosznia-hercegovinai esszéirodalom

mellett Jože Pogačnik válogatása bemutatja a jugoszláv nemzetiségek hasonló irodalmát, tehát a jugoszláviai magyar, albán, szlovák, román és ruszin esszéirodalom termését is.

A Mladinska Knjiga Kiadóvállalat azonban ezzel nem tekinti befejezettnek ilyen természetű tevékenységét. „Vezi” — Kapcsolatok címmel ugyanis, újabb sorozat kiadására készül, amely a jugoszláv nemzetek és nemzetiségek irodalmának legfrissebb értékeit igyekszik majd számon tartani.

BLAZSE KONESZKI KAPTA AZ ARANYKÖSZORÚT. A Sztругai Költészeti Estek, Macedónia legnagyobb szabású, nemzetközi irodalmi rendezvénye, az idén ünnepli fennállásának 20. évfordulóját. Az eltelt két évtizedben sikeresen népszerűsítette a macedón, s a jugoszláv költészetet, valamint a világ költészetét is.

A Sztругai Költészeti Estek Aranykoszorújának eddigi nyertesei többek között Nagy László, Eugenio Montale (Olaszország), Pablo Neruda (Chile), Hisen Daglada (Törökország) Miroslav Krleža, Rafelo Alberti (Spanyolország), Leopold Senghor (Senegal), Hans Magnus Enzensberger (Német Szövetségi Köztársaság), Eugene Guillevic (Franciaország), Wystan Hugh Auden (Egyesült Államok) és mások. Blazse Koneszki az első macedón költő aki ebben az elismerésben részesült.